

Latvijas Piektais nacionālais atvērtās pārvaldības rīcības plāns 2022. – 2025. gadam

Informācija par plāna aktualizāciju (plāna pielikums)

1. Par plāna aktualizācijas nepieciešamību

Piektais nacionālais atvērtās pārvaldības rīcības plāns 2022. – 2025. gadam (turpmāk – Plāns) ir politikas plānošanas dokuments, kura izstrādi pamato Latvijas starptautiskās saistības, kas izriet no dalības Atvērtās pārvaldības partnerībā (*Open Government Partnership* – OGP).

Plāns ietver sešas Latvijas apņemšanās:

- 1) Stiprināt sabiedrības līdzdalības ietvaru un vairot izpratni par efektīvu līdzdalības procesu;
- 2) Popularizēt sabiedrības līdzdalības iespējas, tostarp jauniešu un NVO iesaisti;
- 3) Stiprināt sabiedrības pārstāvniecību un dialogu ar sabiedrību lēmumu pieņemšanas procesos ikvienā nozarē;
- 4) Valstij sazināties ar sabiedrību saprotami un cilvēcīgā valodā, skaidrot lēmumus un sarežģītas tēmas, uzsverot ieguvumus;
- 5) Veicināt datu pieejamību un saprotamību, palielinot iedzīvotāju iespējas izmantot tos un veidot datos balstītus risinājumus;
- 6) Veicināt atvērtību un iedzīvotāju iesaisti un līdzdalību pašvaldībās.

Saskaņā ar OGP rokasgrāmatas nosacījumiem,¹ dalībvalstis var veidot divu vai četru gadu nacionālos rīcības plānus. Latvija izvēlējās četru gadu rīcības plānu. Šādā gadījumā, plāna īstenošanas vidusposmā, obligāti nepieciešams iziet plāna aktualizācijas procesu (*mandatory refresh period*).

Aktualizācijas procesa būtība ir izvērtēt plānu atbilstoši esošajai situācijai un vajadzībām un, ja nepieciešams:

- precizēt kādu no apņemšanām (piemēram, iekļaut jaunas rīcības vai rezultātīvos rādītājus), vai
- iekļaut jaunas apņemšanās.

Partnerības sekretariātā sešu mēnešu laikā pēc divu gadu atzīmes jāiesniedz vai nu atjaunotais rīcības plāns (*the refreshed action plan*) vai dokuments par aktualizāciju - rīcības plāna pielikums.

Vienlaikus Latvijas normatīvais regulējums paredz iespēju plānus aktualizēt, ja ir būtiski mainījušies apstākļi, kas bijuši par pamatu konkrētu risinājumu ietveršanai dokumentā, un nepieciešams noteikt jaunus politikas mērķus vai rīcības virzienus. Politikas plānošanas dokumentu aktualizē tādā kārtībā, kādā attiecīgais plānošanas dokuments apstiprināts. Veic sākotnējo ietekmes izvērtējumu attiecībā uz paredzētajām izmaiņām.²

¹ The OGP National Handbook, section 2.3. "Four-Year Rules Refresh" (2024). https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2024/04/OGP-National-Handbook_2024.pdf

² Ministru kabineta 2014. gada 2. decembra noteikumi Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" (37., 45. un 47. punkti).

30.07.2024.

Plānu apstiprināja Ministru kabinets (turpmāk – MK) ar rīkojumu Nr. 78 2022. gada 10. februārī. Izstrāde notika ilgstošā laika periodā un ietvēra vairākus sabiedrības līdzdalības pasākumus, saskaņošanas procesu un izskatīšanu MK.

Jāsecina, ka Latvijas gadījumā Plāna grozīšana nebūtu piemērots risinājums - nevar uzskatīt, ka būtiski mainījušies apstākļi un būtu nosakāmi jauni, būtiski atšķirīgi rīcības virzieni salīdzinot ar esošajiem. Tāpat Plāna grozījumu izstrāde radītu nozīmīgu iesaistīto institūciju resursu patēriņu. Līdz ar tas nebūtu ne atbilstoši esošajai praksei, ne samērīgi. Pildot OGP nosacījumus, Valsts kancelejas ieskatā plānu var papildināt ar 3 pasākumiem un vērst uzmanību uz plānā jau ietvertu pasākumu pilnvērtīgu izpildi.

2. Plāna papildinājumi un tālākā rīcība

Atbilstoši Uzraudzības padomes sēdē 2024. gada 30. aprīlī apspriestajam, Plānu papildina ar trim pasākumiem:

- 1) apmācību organizēšana par augstvērtīgām datu kopām (Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk - VARAM³);
- 2) jaunas atvērto datu stratēģijas izstrāde (VARAM);
- 3) pašvaldību salīdzinošo sociālekonomisko datu pieejamība (VARAM, biedrība "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS").

Atbilstoši Plāna vidusposma ziņojumam⁴ vairāku pasākumu izpilde vēl nav sākusies vai par to nav pietiekama informācija. Atlikušajā plāna izpildes laikā līdz 2025. gada beigām īpaša uzmanība pievēršama šo Plāna pasākumu izpildei:

- ietvara dokuments par sabiedrības līdzdalību un pilsonisko dialogu;
- mācību pasākumi "Efektīva un jēgpilna sabiedrības līdzdalība";
- sabiedrības līdzdalības digitālā platforma (attīstīt līdzdalības iespējas digitālajā vidē);
- iedzīvotāju informēšana par viņu priekšlikumu īstenošanu (efektīvas un mūsdienīgas sabiedrības līdzdalības pieejas izsvērtu un kvalitatīvu lēmumu izstrādei ikvienā nozarē: iedzīvotāju informēšana par viņu priekšlikumu īstenošanu);
- delīberatīvo diskusiju modeļa izveide, sākotnējās diskusijas un delīberatīvo formu tālāka attīstība;
- metodisko materiālu pa saziņu ar sabiedrību apkopojums un izplatīšana;
- Nozaru atvērtās pārvaldības dialogi – "Saprotami par sarežģīto. Izproti sabiedrības ieguvumus un iesaisties!" (kampanja plānota 2025. gadā);
- regulāras pašvaldību darbinieku pieredzes apmaiņas, t. sk. par sabiedrības līdzdalības jautājumiem;
- kopumā 6. apņemšanās "Veicināt atvērtību un iedzīvotāju iesaisti un līdzdalību pašvaldībās" izpilde.

3. Plāna papildinājumu apspriešana

Saskaņā ar OGP rokasgrāmatas nosacījumiem, šis dokuments tika nodots **divu nedēļu publiskai apspriešanai no 2024. gada 2. – 16. jūlijam**. Dokuments bija publiski pieejams <https://www.mk.gov.lv/lv/atverta-parvaldiba>. Sabiedrībai tika nodrošināta iespēja izteikt priekšlikumus. Komentārus varēja sūtīt uz e-pastiem inese.kuske@mk.gov.lv un zane.legzdina@mk.gov.lv līdz 2024. gada 16. jūlijam. Dokuments tika nosūtīts saskaņošanai arī Plāna Uzraudzības padomei.

Apspriešanas un saskaņošanas ietvaros priekšlikumus sniedza:

- Finanšu ministrija (Valsts kases); un
- Latvijas Jaunatnes padome.

³ Kopš 2024. gada 1. jūlija, iepriekš Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

⁴ Atvērtās pārvaldības rīcības plāns 2022-2025: Vidusposma ziņojums, Valsts kanceleja, 2024. <https://www.mk.gov.lv/lv/atverta-parvaldiba>

Sniegtie priekšlikumi:

Autors	Sniegto priekšlikumu būtība	Kā sniegtie priekšlikumi ir ņemti vērā
Finanšu ministrija (Valsts kase)	<p>Valsts kase lūdz Vidusposma ziņojumā precizēt informāciju par tās publicētajām datu kopām par valsts budžeta izpildi, kā arī par pašvaldību budžeta izpildi.</p> <p>Valsts kase lūdz šajā dokumentā svītrot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informācija par pašvaldību budžeta datu izlietojumu un valsts budžeta datu publiska pieejamība. 	<p>Valsts kanceleja iepazinās ar Valsts kases sniegto informāciju.</p> <p>Konstatējams, ka Valsts kase regulāri un dažādos griezumos publicē datus par valsts un pašvaldību budžeta izpildi trīs Interneta resursos: Atvērto datu portālā, Valsts kases tīmekļvietnē un RAIM.gov.lv.</p> <p>Informācija Vidusposma ziņojumā attiecīgi precizēta.</p> <p>Ievērojot to, ka jau ir pieejama plaša un regulāra informācija par valsts un pašvaldību budžetu izlietojumu un nav apkopota informācija, kādi dati tieši vēl papildus būtu publicējami, ievērojot, ka tas rada slogu un noteiktos gadījumos personas datu jautājumus, piekrītam šo pasākumu neizcelt kā tādu, kur īpaša uzmanība pievēršama atlikušajā plāna izpildes laikā.</p> <p>Vārdu kopa “informācija par pašvaldību budžeta datu izlietojumu un valsts budžeta datu publiska pieejamība” ir svītrotā no šī dokumenta.</p>
Latvijas Jaunatnes padome (Katrīna Leitāne)	<p>3 ierosinājumi attiecībā uz pasākumiem 2.1., 2.4. un 2.5.</p> <p>1) Komunikācijas aktivitātes par līdzdalības iespējām valsts pārvaldē (Pasākums 2.1.) Būtu vērtīgi turpināt dialoga aplū, bet mērķējot tos uz jauniešiem sadarbībā ar jauniešu domēm, skolēnu pašpārvaldēm, jauniešu centriem, jaunatnes organizācijām utt., jo, manuprāt, pats fundamentis ir uzticēšanās, bez tās iesaiste/līdzdalība ir ļoti grūta.</p> <p>2) Jauniešu līdzdalības prasmes dalībai lēmumu pieņemšanā Latvijā un Eiropas līmenī (Pasākums 2.4.)</p>	<p>1) Priekšlikums ņemts vērā. Dialoga aplū tiks turpināti arī 2024. gadā un jaunieši ir viena no mērķgrupām. Konkrētie ieteikumi tiks procesā iestrādāti.</p> <p>2) Priekšlikumi ir izvērtēti un tos plānots sīkāk pārrunāt uzraudzības padomē 2024. gada oktobrī.</p> <p>3) Priekšlikums ir izvērtēti un to plānots sīkāk pārrunāt uzraudzības padomē 2024. gada oktobrī. No Pašvaldību likuma izrietošie līdzdalības veidi tiek veicināti 3. rīcības virziena “Pašvaldību atvērtība un iedzīvotāju iespējas iesaistīties savas pašvaldības darbā” ietvaros.</p>

	<p>Jāmin Eiropas Jaunatnes dialogs, kā arī es ieteiktu EP Biroja Vēstnieku skolu programmu.</p> <p>Kā lasāms Kopsavilkumā par dialoga apliem (https://www.mk.gov.lv/lv/media/17583/download?attachment)</p> <p>" pirmkārt, kā sarunās norādīja jaunieši, viņu viedokļi netiek saklausīti vai pat tiek ignorēti: <i>"Piedalījos jauniešu kongresā. Jaunieši labi sadarbojās, pieņēmām būtiskus lēmumus. Tos nodeva tālāk Saeimai. Bet redzams, ka no mūsu teiktā nekas nenotiek, nekas neliecina, ka jauniešu Saeimas priekšlikumi būtu ņemti vērā."</i></p> <p>Otrkārt, jauno cilvēku motivācija iesaistīties politikā ir zema, bet, kā norādīja pārējie dalībnieki, <i>"ja nav jauno, tad tie paši [vecie] pamaina "krāsu" un atkal ir pie teikšanas"</i>.</p> <p>Īpaši būtiski nodrošināt atgriezenisko saiti no Jauniešu Saeimas, kā arī nodrošināt priekšlikumu izskatīšanu, piemēram, Memoranda padomē, VK vai līdzvērtīgā ietvarā.</p> <p>Jānoskaidro, kāds ir progress jautājumā par Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresu.</p> <p>Var pievienot Jaunatnes testa pilotēšanu.</p> <p>3) Līdzdalības budžeta principu iedzīvināšana skolās (Pasākums 2.5.)</p> <p>Pie 2.5. varētu pievienot arī citus no Pašvaldību likuma izrietošos līdzdalības rīkus, kuri pieejami jau no 16 gadu vecuma jauniešiem.</p>	<p>Vērsīsim VARAM un LPS uzmanību uz nepieciešamību informēt jauniešus no 16 gadu vecuma par jaunām līdzdalības iespējām, ko tiem paver Pašvaldību likums.</p>
--	--	--

4. Plāna papildinājumu izpildes uzraudzība

2026. gadā Valsts kanceleja iekļaus informāciju par papildus iekļauto pasākumu izpildi nobeiguma ziņojumā par plānā paredzēto pasākumu īstenošanu. Tas būs pieejams MK tīmekļvietnē www.mk.gov.lv/lv/atverta-parvaldiba.